

੧. ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਦਾ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਚਲਤ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ, ਵਿਕੋਲਿਤਰਾ ਅਤੇ ਨਿਵੇਕਲਾ ਹੈ।

ਗੁਰਮਤ ਭਾਵ ਸੱਚ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਰੱਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰਮਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਰੱਬ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਸੀ ਖਾਸ ਪਾਸੇ ਜਾਂ ਕਿਸੀ ਖਾਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕੋ। ਸਗੋਂ ਗੁਰਮਤ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ, ਸੱਚ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਕਰ ਕੇ ਰੱਬ ਜੀ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ-ਨਾਜ਼ਰ ਸਮਝੋ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਜੋ ਸੱਚ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਉਸ ਅੱਗੇ ਆਪਾ ਸਮਰਪਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਆਪਾ ਸਮਰਪਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ, ਮੇਰੀ ਮਤ ਥੋੜੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਮਤ ਦਿਓ। “ਤੂ ਸਮਰਥੁ ਵਡਾ ਮੇਰੀ ਮਤਿ ਥੋਰੀ ਰਾਮ ॥” (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ ੮੮੧) ਭਾਵ ਮੈਨੂੰ ਥੋੜੀ ਅਕਲ ਹੈ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਤ ਸਮਰਪਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। “ਮਨ ਕੀ ਮਤਿ ਤਿਆਗਹੁ ਹਰਿ ਜਨ ਹੁਕਮੁ ਬੁਝਿ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ਰੇ ॥” (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ 209) ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਅਸੀਂ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਨ ਦੀ ਮਤ ਮੈਂ ਵਾਪਿਸ ਲੈ ਜਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੁਸੀ ਮੈਨੂੰ ਅਮੀਰੀ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਸੁਖ ਦਿਓ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸੁਖ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਸੁਖ ਮਿਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਦੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਪੂਰਾ ਕਰਾਂਗੇ ਪਰ ਨਾਲ-ਹੀ-ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕਾਂਗੇ ਤਾਂ ਜਾਚਨਾ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਸੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਦਿਓ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

(ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ “ਵਿਰਾਸਤ” ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ।)

੨. ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬਰਾਬਰਤਾ ਸਿਖਾਣਾ ਹੈ। ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬਰਾਬਰਤਾ ਸਿਖਾਣਾ ਹੈ, ਜਾਤ-ਪਾਤ (caste system) ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸੇਵਾ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਬਰਾਬਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਸਮਝ ਆ ਜਾਏਗੀ। ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਏਂਗਾ ਸਭ ਨਾਲ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰੇਂਗਾ। ਗਿਆਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜੋ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਹਉਮੈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਭ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂਗੇ, ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਦਾ ਭਾਵ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਜੇ ਸਾਡਾ ਮਾਣ ਹੰਕਾਰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਕੇਵਲ ਇਕ ਕਰਮਕਾਂਡ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ।

ਲੰਗਰ, ਜੋੜੇ, ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਠਹਿਰਾਣਾ, ਕਥਾ-ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਸਫਾਈ ਆਦਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਤੇ ਅਤੇ ਧਾਰਮਕ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਗੁਰਮਤ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਹੀ ਉਪਰਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ, ਮਿਠਾਸ, ਨਿਮਰਤਾ, ਆਦਿ ਗੁਣ ਸਿੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਆਤਮਕ ਤਲ ਤੇ ਚੁਣਨਾ ਅਤੇ ਮੰਨਣਾ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜਕ ਭਲੇ ਲਈ ਬਿਰਤੀ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਭ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਰੀਏ

ਪਰ ਗੁਰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਲੀ ਜੀਵਨੀ ਵਾਲੇ, ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਆਦਰਸ਼ ਮਨੁੱਖ ਨਾ ਬਣੀਏ ਤਾਂ ਐਸੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂ ਜਾਂ ਫਿਰਕਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਗੁਰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੇ।

(ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ “ਵਿਰਾਸਤ” ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ।)

੩. ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਕੀ ਗੁਰਮਤ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਰੱਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਦਸਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਨਹੀਂ! ਗੁਰਮਤ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ, ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ, ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਇਹ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਰੱਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਾਂਗੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਰੱਬ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਜਪਜੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ:

ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ ॥ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ 1)

ਸਾਡੇ ਅਤੇ ਰੱਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਕੂੜ (ਝੂਠ) ਦੀ ਪਾਲ (ਦੀਵਾਰ) ਹੈ, ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਤੋੜ ਲਈਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਰੱਬ ਜੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

੪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਅਸਲੀ ਧਰਮ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਉਹੀ ਧਰਮ ਅਸਲੀ ਧਰਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਜਾਏ ਵਰਨਾ ਉਹ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਹੀ ਰਹੇਗਾ।

ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਸੇ ਫਲਸਫੇ (philosophy) ਦਾ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਪੱਖ ਮੁਬਾਰਕ (greatful) ਹੈ ਜਾਂ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ, ਕੀਮਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ, ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆ ਜਾਏ। ਅਸੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਗਲਤੀਆਂ ਵਲ ਝਾਂਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਂਕੀਏ।

੫. ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਬਾਣੀ ਗਾਉਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਹੀ ਮਹਾਤਮ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਕੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਇਹੀ ਆਸ਼ਾ ਹੈ? ਚਲੀਏ ਕਟਣੇ ਤੇ ਸੁਖਣਾ ਸੁਖਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਜੀ।

ਉੱਤਰ : ਅਸੀਂ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗਾਉਣਾ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਹੀ ਮਹਾਤਮ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਇਥੇ ਤਕ ਹੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪੂਰਾ ਫਾਇਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ :-

ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੂਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਨੀ ॥ ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਥਾਇ ਪਾਵੈ ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ ॥ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ 669)

ਭਾਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਭਾਵ ਸੱਚ ਦੇ ਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਤ ਕਰਕੇ ਸਮਝਣਾ। ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਸਨੂੰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੱਚ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਟੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੰਕਤੀ ਨੂੰ ਪੱਲੇ ਬੰਨ ਹੀ ਲਈਏ “ਸਤਿਗੁਰ ਨੋ ਸਭੁ ਕੋ ਵੇਖਦਾ ਜੇਤਾ ਜਗਤੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥ ਡਿਠੈ ਮੁਕਤਿ ਨ

ਹੋਵਈ ਜਿਚਰੁ ਸਬਦਿ ਨ ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੁ ॥” (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ 594) ਜਦੋਂ ਤਕ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ ਕੇਵਲ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਖ ਹਾਂ। ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਹਨ- ਗੁਰੂ ਦਾ ਗਿਆਨ, ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਂਗੇ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਟੁਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਦਲ ਸਕਾਂਗੇ।

ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਇਸਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤੋਤਾ ਰਟਨ ਵਾਂਗ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਸਮਝ ਲਿਆ ਤਾਂ ਹੀ ਅਗਿਆਨਤਾਵੱਸ ਕਦੀ ਅਸੀਂ ਚਲੀਏ ਕੱਟਦੇ ਹਾਂ, ਕਦੀਂ ਸੁਖਣਾ ਸੁਖਦੇ ਹਾਂ। ਸੁਖਣਾ ਸੁਖਨਾ ਵੀ ਲੈਣ ਅਤੇ ਦੇਣ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਂ ਚਾਲ੍ਹੀ ਦਿਨ ਰੋਜ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਵਾਂਗੀ ਜਾਂ ਆਵਾਂਗਾ ਤੇ ਮੇਰੀ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਮੇਰੀ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਕਰੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਫਲਾਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਵਾਂਗੀ ਜਾਂ ਇਤਨੇ ਦਿਨ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਵਾਂਗੀ ਜਾਂ ਆਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸੱਚ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਦੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਜੰਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫੱਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

੬. ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਉਸਤਤ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ, ਉਸਦੀ ਉਸਤਤ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾ ਕਰ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਭੁੱਖਾ ਹੈ ਤੇਰੀ ਉਸਤਤ ਦਾ। ਉਹ ਸੰਪੂਰਨ (perfect) ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਪਮਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਬੇਅੰਤ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਤੇਰੀ ਉਪਮਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ, ਉਸਦੀ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਾ ਕਰ। ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰ ਕਿ ਉਸਦੇ (ਰੱਬ ਜੀ ਦੇ) ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣ। ਰੱਬ ਜੀ ਨਿਰਵੈਰ ਹਨ ਤੇ ਤੂੰ ਨਿਰਵੈਰ ਬਣ, ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕਮਾਣਾ ਛੱਡ ਦੇ। ਅਸੀਂ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਮਿਠ ਬੋਲੜਾ ਜੀ ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ ॥ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ 784) ਪਰ ਅਸੀਂ ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਫਿਕੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਫਿੱਕਾ ਤੇ ਕੌੜਾ ਹੀ ਬੋਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਰੱਬ ਜੀ ਮਿਠਬੋਲੜਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਰੱਬ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਗੁਣ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਜਿਊਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਉਤਰ ਲਈ ਪੁਸਤਕ “ਰੱਬੀ ਗੁਣ” ਪੜ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ।)

੭. ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਕਤ “ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ ॥” ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਕਤ “ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ ॥” ਬੁਲਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਇਹੀ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜੋ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ (achievement) ਹੈ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਜਿੱਤ ਜਾਂ ਉਪਲਬਧੀ ਹੈ ਅਮੀਰੀ ਦੀ, ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ, ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਦੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਰੱਬ ਜੀ ਦਾ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਹਿਦਾਇਤ ਇਸ

ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਬਰਾਬਰਤਾ ਸਿੱਖੇ, ਇਹ ਸਮਝੇ ਕਿ ਸਭ ਵਿਚ ਰੱਬ ਜੀ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਉੱਚਾ ਜਾਂ ਨੀਵਾਂ ਨਹੀਂ।

੮. ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਗੁਰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ “ਨਾਨਕ ਜਨਮੁ ਸਕਾਰਥਾ ਜੇ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਮਿਲਾਹ ॥” (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ 85) ਐਸੀ ਸੱਚ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਜਾਏ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਮਝ ਆ ਜਾਏ ਕਿ ਮੈਂ ਗਲਤ ਕਿੱਥੋਂ ਹਾਂ। “ਜੇ ਵਡ ਭਾਗ ਹੋਵਹਿ ਵਡ ਮੇਰੇ ਜਨ ਮਿਲਦਿਆ ਢਿਲ ਨ ਲਾਈਐ ॥” (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ 881) ਫਿਰ ਮੈਂ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ, ਮੈਂ ਸੱਚ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਜਾਗਰੁਕ (elevate) ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣਾ ਪਰ ਆਪਣੇ ਅਵਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਜਾਗ ਪਵਾਂ ਤੇ ਗੁਣ ਭਰਪੂਰ ਜੀਵਨ ਜਿਊਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਾਂ, ਬਸ ਇਹੀ ਗੁਰਮਤ ਸਿਖਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸੀ ਨੂੰ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

੯. ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਜਗਾ-ਜਗਾ ਆਏ ‘ਰਹਾਉ’ ਦਾ ਕੀ ਮਹਤਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਉਸਦੇ ‘ਰਹਾਉ’ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਝਣਾ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਰਹਾਉ ਭਾਵ ਠਹਿਰੇ, ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਪੜ੍ਹੋ। ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇ ਵਾਰੀ ਦੁਹਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਆਖਿਰੀ ਪੰਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜਦਕਿ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਾਰ, ਉਸਦਾ ਭਾਵ ਅਰਥ ਰਹਾਉ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਸਮਝ-ਸਮਝ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਹਾਉ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਵਾਂ ਫਿਰ ਸਾਰਾ ਸ਼ਬਦ ਸਮਝ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਕਈ ਜਗਾ ਰਹਾਉ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪਦੇ ਰਹਾਉ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਈ ਜਗਾ ਐਸੇ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਹਾਉ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪਦੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਮੱਤ ਨੂੰ ਰੱਦ (condemn) ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਰਹਾਉ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਲੋਕੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਹਾਉ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚੁੰਚ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਭਾਵ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਨਾ ਜੀਵੀਏ ਤਾਂ ਰਹਾਉ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਚੁੰਚ ਗਿਆਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਝੇ ਭੇਦ ਲੱਭਦੇ ਹਾਂ, ਸਹੀ ਅਰਥ ਲੱਭਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਤੇ ਟੁਰ ਸਕੀਏ।

੧੦. ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ “ਖਾਵਹਿ ਖਰਚਹਿ ਰਲਿ ਮਿਲਿ ਭਾਈ ॥ ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ ਵਧਦੇ ਜਾਈ ॥” (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ 186) ਇਸ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ “ਖਾਵਹਿ ਖਰਚਹਿ ਰਲਿ ਮਿਲਿ ਭਾਈ ॥” ਪੰਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਦ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾਮ ਦਾ ਰਟਨ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਨਾਮ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਵੀ ਜਪਣਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ!!!! ਗੁਰਮਤਿ ਇਕ ਅਮਲੀ (practical) ਮਾਰਗ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਵਿਕੋਲਿਤਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੰਕਤੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਰਾਹ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਕੇਵਲ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਿਊਂਦਾ (practise) ਰਵੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਹਉਮੈ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਹੰਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਧਰਮੀ ਹਾਂ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਸਤਕ ਸਮਝਣ ਲਗ ਪਵੇਗਾ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸਤਕ ਸਮਝਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਤੇ ਉਲਟਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਸ ਸੱਚੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਣਾ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸਨੇ ਤਾਂ ਝੂਠ ਅਤੇ ਹਉਮੈ ਦਾ ਪੁਲੰਦਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੇ ਬੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਆਸਤਕ ਹਾਂ।

“ਖਾਵਹਿ ਖਰਚਹਿ ਰਲਿ ਮਿਲਿ ਭਾਈ ॥” ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮਾਇਨੇ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਗੁਣ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਕਿਸਾਨ ਚੰਗੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਬੀਜ ਪਾਕੇ ਆਪਣੀ ਚੰਗੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਮਾਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਬੀਜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਬੀਜੋ ਤੇ ਚੰਗੀ ਫਸਲ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣੋ। ਉਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਰਾਹ ਜਿਸ ਕਿਸੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਜਾਏ ਉਹ ਕਿਸੀ ਕੋਲੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਚੋਕੜਾ ਮਾਰ ਕੇ ਇਕ ਲਫਜ਼ ਦਾ ਰਟਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਮਾਧੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਂਦਾ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

੧੧. ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਸਿੱਖ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕੀਰਤਨ ਜਾਂ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਮਹਾਤਮ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਦ ਗੁਰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹੀ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣਾ ਆ ਜਾਏ ਸਾਰੇ ਜਿਤਨੇ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਏ ਹਨ ਸਭ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਬਾਣੀ ਜਾਂ ਕੀਰਤਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰਾਗ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਉਸਦੀ ਮੁਕਤੀ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਏ ਤੇ ਫਿਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਬੁਰੇ ਕੰਮਾਂ (evil deeds) ਵਲ ਵੱਧ ਜਾਏਗੀ, ਮਨੁੱਖ ਹਰ ਭੈੜੇ ਤੋਂ ਭੈੜਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਮੇਰੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਠ ਕਰਾ ਲਏ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੀਤੇ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਹਾਵਾਂਗਾ, ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

੧੨. ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਕੋਈ ਲੋਕ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਪਾਪ-ਪੁੰਨ ਨਹੀਂ, ਪਿਛਲਾ ਜਨਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਗਲਾ ਜਨਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰੇ?

ਉੱਤਰ : ਮੈਂ ਐਸਾ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਜਾਂ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਦਰਅਸਲ ਅਸੀਂ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਪਕੜੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ। ਜੇ ਪਕੜੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸਾਡੀ ਚਮੜੀ ਹੇਠਾਂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਦਮ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਠੀਕ

ਸਮੂ ਓ ਜਾਂਦਾ ਹੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਫੜੋ ਜਾਂ ਨਾ ਫੜੋ ਮੈਨੂੰ ਗੁਲਾਬ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿੜਨਾ ਤੇ ਖੁਸ਼ਬੂ ਖਿਲਾਰਨਾ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਲਾਬ ਕਿਸੀ ਲਾਲਚ ਜਾਂ ਸੁਆਰਥ ਲਈ ਖੁਸ਼ਬੂ ਨਹੀਂ ਖਿਲਾਰਦਾ।

ਜਿਸਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਰਬਉਚ ਸ਼ਕਤੀ (supreme power) ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕਹੇ ਕਿ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਕਰ ਲੈ ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਮਨ ਅਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਹੀ ਮਾਇਨੇ 'ਚ ਸੱਚ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿਤ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰੱਬ ਨਾਲ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

੧੩. ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫਰਕ ਹੈ ?

ਉੱਤਰ : ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਮਤੌਰ ਤੇ ਤੀਜਾ ਨੇਤਰ, ਕੁੰਡਲੀ ਜਾਗ ਪਈ, ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਖੁਲ ਗਿਆ ਇਤਿਆਦਿ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧੀ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੱਤ, ਸੱਚ ਦਾ ਗਿਆਨ ਲੈਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਗਰੁਕਤਾ (awareness) ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਮਿਲਣਾ(enlightenment), ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧੀ ਆ ਜਾਣੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਦਰਖਤ ਥੱਲੇ ਬੈਠਾ ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਉਸਨੂੰ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ।